

21. Ustawa z dnia 17 maja 1989 roku w sprawie stosunków między państwem a Kościołem katolickim w. Polska.
22. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.
23. Ustawa z dnia 26 stycznia 1984 r. Prawo prasowe.
24. Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. O Radiofonii i Telewizii.
25. Ustawa z dnia 30 sierpnia 1996 r. O komercjalizacji i prywatyzacji.

УДК 329(4): 328.122

Вархов Г. В.

ОСОБЛИВОСТІ ПАРТІЙНОЇ СТРУКТУРИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ

У статті описуються основні засади функціонування Європейського парламенту як законодавчого органу Європейського Союзу. Зосереджується увага на партійній структурі Європейського парламенту, яка сформувалась після виборів 2014 року. Детально розглядаються групи політичних партій, визначаються особливості їхніх політичних переконань, аналізується вплив діяльності партійних груп на політику Європейського Союзу та на міжнародній арені загалом.

Ключові слова: Європейський парламент, Європейський Союз, законодавчий орган, вибори, партії, групи політичних партій, міжпартійне співробітництво.

Varhov G. V. Особенности партийной структуры Европейского парламента.

В статье описываются основные принципы функционирования Европейского парламента как законодательного органа Европейского Союза. Концентрируется внимание на партийной структуре Европейского парламента, которая сформировалась после выборов 2014 года. Подробно рассматриваются группы политических партий, определяются особенности их политических убеждений, анализируется влияние деятельности партийных групп на политику Европейского Союза и на международной арене в целом.

Ключевые слова: Европейский парламент, Европейский Союз, законодательный орган, выборы, партии, группы политических партий, междупартийное сотрудничество.

Varhov G. V. Party structure of the European Parliament.

The article describes the basic principles of the European Parliament operation as a legislative body of the European Union. It focuses on the structure of parties of the European Parliament which was formed after the 2014 elections. The details of the groups of political parties, the peculiarities of their political beliefs are studied. The influence of party groups in the policy of the European Union and in the international arena as a whole is analysed.

The author of the study determined that there are the following groups of political parties that are organized based on their ideological commonality in the European Parliament: the European People's Party, the Progressive Alliance of Socialists and Democrats, the Alliance of Liberals and Democrats for Europe, the Greens – European Free Alliance, the European Conservatives and Reformists, the European United Left / Nordic Green Left, the Europe of Freedom and Democracy.

It is determined that the legislature of the European Union is formed by the centre-right politicians uniting Christian democratic, conservative parties; social democrats which include all the leading socialist, social democratic and labour national European parties; liberals – representatives of liberal parties and centrist direction; left-wing politicians –

combine extreme left socialist and communist parties; green and regionalist parties – combining national parties of ecologists and regionalists; Eurosceptic and far-right parties – include European nationalist parties and the parties of anti-European orientation.

Today there are parties of almost all the ideological spectrum presented in the European Parliament. It is worth noting that there is the trend towards the formation of political parties of the green wing in Europe, i.e. ecological parties, the part of sceptical and right populist politicians increases too as they are popular in many countries.

Key words: European Parliament, European Union, legislature, elections, parties, group of political parties, cross-party cooperation.

На законодавчому рівні закріплено, що стратегічним курсом державної політики України є вступ до Європейського Союзу. Європейський парламент 16 вересня 2014 р. ратифікував Угоду про асоціацію, у зв'язку з чим відносини між Україною та Європейським Союзом перейшли в якісно новий формат, який базується на принципах політичної асоціації та економічної інтеграції.

З огляду на поступове зближення з Європейським Союзом, актуальним є дослідження партійно-ідеологічної структури Європейського парламенту, основних засад функціонування груп політичних партій, правових засад виборів, аналіз їх результатів, що дозволить сприяти формуванню оптимального для європейської інтеграції та наближеного до європейських стандартів іміджу нашої держави.

Крім зазначеного, значний потенціал має співробітництво з політичними партіями Європейського парламенту, оскільки у сучасному суспільстві роль партій є однією з головних у вирішенні важливих питань, формуванні політичного курсу країни, визначенні зовнішньої політики та геостратегії. Перспективи тіснішої міжпартійної співпраці можуть відкрити членство у европартіях.

Об'єктом даного дослідження є Європейський парламент як законодавчий орган Європейського Союзу.

Предметом дослідження є партійна структуризація Європейського парламенту.

Мета статті – дослідження партійно-ідеологічної структури Європейського парламенту, аналіз впливу груп політичних партій на політику Європейського Союзу.

Провідними зарубіжними фахівцями в галузі дослідження партій на європейському рівні є Ф. Аттіна, Л. Барді, Д. Генлі, П. Дельвіт, Т. Дітц, К. Дорсет, К.-М. Йохансон, К. Кік, Р. Ладрех, К. Лорд, П. Магнет, О. Нідермаер, С. Хікс, Ю. Шмідт

В українській політологічній науці вивченню партійно-ідеологічної структуризації Європейського парламенту присвячено мало уваги. Окремі аспекти досліджуваної проблеми можна знайти в працях В. Воронкова, Л. Гонюкова, О. Дергачова, Т. Джиги, Е. Дюнова, А. Камінського, А. Колодій, А. Круглашова, В. Малярчука, М. Обушного, М. Примуша, А. Романюка, Ю. Шведа.

Протягом останніх 20 років Європейський парламент перетворився з консультативного органу на повноцінного учасника законодавчого процесу Європейського Союзу, який поряд з такими інституціями, як Європейська Комісія та Рада ЄС, є одним з ключових органів влади на європейському просторі. Він – єдина інституція, яка, будучи обрана на прямих виборах у державах-членах євроспільноти, забезпечує безпосередній зв'язок громадян та процесу прийняття рішень на рівні Європейського Союзу. Європейський парламент є також єдиним органом, де діяльність та конкуренція політичних партій має безпосередній характер [9, с. 280].

З часу заснування Європейського парламенту його позиції в системі керівних органів Європейського Союзу зазнали істотного зміцнення. Із набуттям чинності Лісабонського договору у 2009 р. повноваження законодавчого органу розширилися до повноважень Ради Міністрів Європейського Союзу. На сьогодні ухвалення більшості

рішень у сфері зовнішньої політики потребує участі Європейського парламенту [8]. До складу Європейського парламенту восьмого скликання (2014–2019 рр.) входить 751 депутат з усіх 28 країн Європейського Союзу.

Об'єднання ідеологічно близьких політичних сил Європейського парламенту у формалізовані політичні групи є обов'язковою передумовою для інтеграції і важливим елементом діяльності законодавчого органу Європейського Союзу. Такі об'єднання отримали назву груп політичних партій Європейського парламенту.

У процесі політичної структуризації Європейського парламенту об'єднання національних партій в європейські політичні групи відбувалося за принципом ідеологічної близькості. Посилення ролі Європарламенту в законодавчому процесі та політичному житті Європейського Союзу сприяло тому, що політичні групи ставали більш консолідованими, а конкуренція між ними зростала [11].

На сьогоднішній день у Європейському парламенті восьмого скликання (2014–2019 рр.) представлено понад 70 національних політичних партій, які об'єднані у сім багатонаціональних політичних фракцій і групу депутатів поза фракціями:

- група Європейської народної партії;
- група Прогресивного альянсу соціалістів і демократів в Європарламенті;
- група Альянсу лібералів і демократів за Європу;
- група «Зелені / Вільний європейський альянс»;
- Європейські консерватори і реформатори;
- Європа свободи і прямої демократії;
- група «Європейські об'єднані ліві – Нордичні зелені ліві»;
- група незалежних депутатів [11].

Розглянемо детальніше кожен із політичних груп в Європейському парламенті.

Група Європейської народної партії (Європейські демократи) – ЄНП (фр. «Parti Populaire Européen», PPE, англ. «European People's Party», EPP) – об'єднана європейська політична партія, котра включає окремі національні християнсько-демократичні та консервативно-буржуазні партії. Чисельно найбільше загальноєвропейське партійне об'єднання – 221 депутат.

Група ЄНП є першою в історії наднаціональною політичною партією, утвореною на європейському рівні. Вона має також найсильніше представництво в Раді Європейського Союзу. Депутати ЄНП спільно прагнуть до створення більш конкурентної і демократичної Європи, ближчої її громадянам, а також до побудови суспільної ринкової економіки.

Як найбільша політична група в Європейському парламенті, де несоціалістичні партії мають переважну більшість, ЄНП має найбільший вплив на формування порядку денного засідань парламенту з-поміж інших груп, а також на результати голосування в основних питаннях. Її сильну позицію підтверджує те, що з 1999 р. група ЄНП має найбільший відсоток проголосованих проектів на щомісячних пленарних сесіях Європейського парламенту [1].

Група Прогресивного альянсу соціалістів і демократів – «С&Д» (англ. «Progressive Alliance of Socialists and Democrats», S&D) – політична фракція в Європейському парламенті партії європейських соціалістів та їх союзників – соціал-демократичної партії, а також друга за величиною фракція. До її складу входить 191 депутат.

Партія Європейських соціалістів, починаючи з 1979 р., займала основну позицію в Європейському парламенті й відіграла ключову роль у становленні політичної системи та розвитку Європейської Спільноти загалом.

Боротьба за суспільну справедливість, лідерство в питаннях економічного зцілення, реформа фінансових ринків, боротьба зі змінами клімату, боротьба за рівність і творення сильнішої і більш демократичної Європи – це програма Прогресивного альянсу соціалістів і демократів у Європарламенті [2].

Європейські консерватори і реформатори – СКР (англ. «European Conservatives and Reformists», ECR) – група, створена після виборів до Європейського парламенту в 2009 р. консервативними партіями. Налічує 70 євродепутатів і є третьою за величиною фракцією.

Програма Європейських консерваторів і реформаторів базується на Празькій декларації, яка проголошує такі цінності, як свобода одиниці, підтримка вільного ринку та інше [7].

Група Альянсу лібералів і демократів за Європу – АЛДЄ (англ. «Alliance of Liberals and Democrats for Europe», фр. «Alliance des Démocrates et des Libéraux pour l'Europe», ALDE) – це наднаціональне об'єднання, утворене в 2004 р. за ініціативою двох європейських політичних угруповань: Партії європейських лібералів, демократів і реформаторів та утвореної після європейських виборів Європейської демократичної партії.

Починаючи з 2004 р., АЛДЄ була третьою за величиною політичною групою в Європейському парламенті. Однак після виборів 2014 р. до неї увійшло 67 депутатів, таким чином, вона поступилась на 3 європарламентарі Європейським консерваторам і реформаторам [3].

Група «Європейські об'єднані ліві – Нордичні зелені ліві» – ЄОЛ/ЛЗС (англ. «European United Left – Nordic Green Left», GUE / NGL) – політична фракція, яка об'єднує європейські комуністичні, соціалістичні та екосоціалістичні партії. Члени належать до двох європейських партій: Європейської партії лівих та Альянсу нордичних зелених лівих. Група налічує 52 депутати [5].

Група «Зелені / Вільний європейський альянс» – Зелені / СВА («Zieloni / WSE», англ. «Greens / European Free Alliance», «Greens / EFA») – фракція складається з представників двох політичних груп: Партії зелених країн Європейського Союзу, об'єднаних в Європейській партії зелених, та Вільного європейського альянсу, який репрезентує «народи без держав». Зелених / СВА можна визначити як угруповання лівоцентристське. Репрезентує їх в Європейському парламенті 50 євродепутатів [4].

Європа свободи і прямої демократії – ЄСПД (англ. «Europe of Freedom and Democracy», EFD) – політична група в Європейському Парламенті VII скликання, утворена фактично 1 липня 2009 р. В Європейському парламенті восьмого скликання нараховує 48 депутатів. ЄСПД виникла після європейських виборів у зв'язку з розпадом двох існуючих до того часу груп – «Союзу за Європу націй» та «Незалежності і демократії». Об'єднала праві, консервативні і єроскептичні угруповання. Партії, що увійшли в групу, декларують неприхильність до Лісабонського трактату, явища нелегальної імміграції [6]. Однак, за останніми даними, 16 жовтня 2014 р. з фракції крайніх правих у Європейському парламенті вийшла європарламентар, представниця Латвії Іветта Григул. Вона заявила, що стане незалежним депутатом Європейського парламенту. Ця подія означає, що політична група «Європа свободи і прямої демократії» не може вважатись фракцією, оскільки тепер до неї входять представники менше, ніж восьми держав, а саме це є обов'язковою умовою для існування політичної групи в Європейському парламенті. Тому, якщо група «Європа свободи і прямої демократії» не вирішить цю проблему в короткий термін, вона буде ліквідованою.

Згідно із результатами виборів до Європейського парламенту 2014 р. консервативна Європейська народна партія (ЄНП) на чолі з колишнім прем'єр-міністром Люксембургу Жан-Клодом Юнкером здобула перемогу на виборах до Європейського парламенту і залишається провідною європейською політичною силою. ЄНП отримала 29,43 % голосів виборців. Така кількість голосів дає партії 221 місце у парламенті Європейського Союзу.

На другому місці за кількістю голосів опинилася Європейська партія соціалістів. Групу очолює чинний голова Європейського парламенту німецький соціал-демократ

Мартін Шульдц. За партію соціалістів проголосували 25,43 % виборців і вона отримала 191 місце у парламенті.

Третьою за чисельністю політичною силою в Європейському парламенті стають Європейські консерватори та реформатори. Група отримала 9,32 % голосів, що дало їй 70 місць у законодавчому органі Європейського Союзу.

Як бачимо, вибори 2014 р. суттєво не змінили розстановку політичних сил у Європарламенті. Як і в парламенті попереднього скликання, найпотужнішими залишаються група Європейської народної партії та група Європейської партії соціалістів. Однак, на відміну від сьомого скликання, третє місце займають не ліберали, а консерватори та реформатори. Справжній прорив продемонстрували ультраправі та євроскептики.

Непередбачуваною подією для прихильників об'єднаної Європи стали результати виборів у Франції, де ультраправий «Національний фронт» під керівництвом Марін Ле Пен набрав 25 % голосів. Політична партія виступає за більшу самостійність держав-членів та проти розширення Європейського Союзу. Перемогу «праві» здобули також в Австрії та Данії. Окрім цього, вони покращили показники у Греції, Великобританії, Італії. Партія незалежності Об'єднаного Королівства отримала 31 % голосів британців. Ця політична сила вступає проти європейської інтеграції, а також за вихід Великобританії з Європейського Союзу. Крім того, збільшилась кількість незалежних депутатів, які належать до правого крила, що може посилити табір євроскептиків [10].

Зазначимо, що групи політичних партій організовують і проводять координаційні наради та зустрічі керівників партій із представниками держав, з міністрами в окремих галузях. Такі зустрічі проводяться з метою вироблення членами партії єдиної стратегії у різних сферах політики Європейського Союзу. Окрім цього, депутати Європейського парламенту співпрацюють з єврокомісарами, які представляють політичні партії, що входять до складу їх політичних фракцій в Європейському парламенті. Це свідчить про те, що групи політичних партій формують як зовнішню, так і внутрішню політику Європейського парламенту, а також здійснюють значний вплив на прийняття рішень в інституціях Європейського Союзу.

Досліджуючи партійну структуру Європейського парламенту, можна визначити, що до складу даної інституції входять організовані на основі ідеологічної спільності групи політичних партій. Для інтеграції та діяльності Європейського парламенту обов'язковим є об'єднання ідеологічно близьких політичних сил законодавчого органу Європейського Союзу у формалізовані політичні групи.

Проведене дослідження свідчить, що законодавчий орган Європейського Союзу формують правоцентристи, які об'єднують християнсько-демократичні, консервативні партії; соціал-демократи, до яких входять усі провідні соціалістичні, соціал-демократичні та лейбористські національні європейські партії; ліберали – представники партій ліберального і центристського спрямування; ліві – об'єднують крайні ліві соціалістичні та комуністичні партії; зелені та регіоналісти – поєднують національні партії екологістів та регіоналістів; євроскептики та крайні праві – включають європейські націоналістичні партії та партії антиєвропейського спрямування.

Можна дійти до висновку, що на сьогодні в законодавчому органі Європейського Союзу функціонують політичні партії практично всього ідеологічного спектру. Також варто відзначити, що у Європі зростає тенденція до утворення партій «зеленого спрямування», тобто екологічних партій, зростає представництво євроскептиків і правих популістів, які користуються популярністю в багатьох країнах.

Для просування інтересів України до Європейського Союзу необхідне подальше дослідження поляризації політичних сил Європейського парламенту, оскільки саме від теперішньої розстановки сил буде залежати зовнішня політика Європейського Союзу, зокрема його розширення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Група Європейської народної партії (Європейські демократи) [Електронний ресурс] // EPP Group in the European Parliament. – Режим доступу : <http://www.eppgroup.eu/>.
2. Група Прогресивного альянсу соціалістів і демократів у Європарламенті [Електронний ресурс] // Aegee Europe. – Режим доступу : <http://www.socialistanddemocrats.eu/>.
3. Група Альянсу лібералів і демократів за Європу [Електронний ресурс] // Aegee Europe. – Режим доступу : <http://www.alde.eu/>.
4. Група «Зелені / Вільний європейський альянс» [Електронний ресурс] // The Greens / European Free Alliance in the European Parliament. – Режим доступу : <http://www.greens-efa.org/>.
5. Група «Європейські об'єднані ліві – Нордичні зелені ліві» [Електронний ресурс] // Aegee Europe. – Режим доступу : <http://www.guengl.eu/>.
6. Європа свободи і демократії [Електронний ресурс] // Aegee Europe. – Режим доступу : <http://www.efdggroup.eu/>.
7. Європейські консерватори і реформатори [Електронний ресурс] // EPP Group in the European Parliament. – Режим доступу : <http://www.eppgroup.eu/>.
8. Партійно-ідеологічна структуризація європейського політичного простору та можливості просування інтересів України в ЄС [Електронний ресурс] // Національний інститут стратегічних досліджень при Президенті України. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/693/>.
9. Політична система і громадянське суспільство: європейські і українські реалії: монографія / за заг. ред. д.і.н., проф. А. І. Кудряченко. – К. : НІСД, 2007. – 396 с.
10. Солов'ян В. Перезавантаження Європарламенту: чого чекати Україні [Електронний ресурс] // В. Солов'ян // Главком. – Режим доступу : <http://glavcom.ua/articles/19166.html>.
11. International relations European People's Party Group [Електронний ресурс] // EPP Group in the European Parliament. – Режим доступу : <http://www.epp.eu/ /beyondtheeu.asp?z=5C58>.

УДК 352.075.2

Штурма Н. В.

УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ПОЛІТИЦІ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

Розглянуто діяльність місцевих органів виконавчої влади у забезпеченні участі громадян у реалізації інформаційної політики на регіональному рівні. Громадська участь може бути ефективною тільки тоді, коли озвучені громадянами проблеми починають вирішуватися з їх участю в процесі прийняття рішень. Автор розглядає основні форми впливу громадян, інститутів громадянського суспільства на процес реалізації інформаційної політики – такі, як направлення звернень та інформаційних запитів до органів влади, інформування громадян, організація обговорень в засобах масової інформації.